

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФТЕХОСВІТИ
У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
щодо організації виховної роботи в гуртожитках
професійно-технічних навчальних закладах**

**м. Дніпропетровськ
2015**

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ щодо організації виховної роботи в гуртожитках професійно-технічних навчальних закладах

За роки незалежності нашої держави внаслідок урбанізації, зменшення кількості професійно-технічних навчальних закладів у селах та маленьких містах з кожним роком спостерігається збільшення кількості учнів, які здобувають професійну освіту у інших населених пунктах і мешкають у гуртожитках. З огляду на зазначене вище, актуальності набуває організована на високому науково-методичному рівні робота вихователя гуртожитку, метою якої є створення сприятливих побутових умов проживання, організація дозвілля учнівської молоді.

У вихованні учнів, які проживають у гуртожитку, головне – не кількість проведених масових заходів і не самі заходи, а правильна організація життєдіяльності колективу. Вихователь повинен знати, як залучити учнів до громадської роботи, як направляти і контролювати діяльність ради гуртожитку, чітко ставлячи перед ними завдання, допомагати знайти шляхи їх вирішення. Вихователю необхідно володіти методами індивідуального підходу до учнів, вміти переконувати, вести за собою. Для того, щоб працювати з учнями, потрібно знати їх особливості.

Тому, головною **метою** виховання є підготовка учнів до повноцінного суспільного життя, яке передбачає виконання ролей громадянина, трудівника, громадського діяча, сім'янина, товариша.

Як свідчить робота з організації виховної діяльності в гуртожитках професійно-технічних навчальних закладах області за 2014/15 навчальний рік дозволяє стверджувати про певні позитивні результати. Зокрема:

- проведено обласний семінар для заступників директорів з НВР, вихователів гуртожитків ПТНЗ на тему: «Система організації виховної роботи в гуртожитку ПТНЗ області»;
- активізовано роботу батьківських всеобучів, учнівського самоврядування;
- створено центри духовно-морального виховання;
- активізувалася робота клубів та секцій за інтересами;
- започатковано спільний героїко-патріотичний проєкт «Герої Небесної Сотні».

Однак, поряд з позитивними результатами є чимало проблем:

- формальність у проведенні заходів;
- перевага масових форм над індивідуальними;
- прояви жорстокості серед підлітків, що й підкреслює актуальність індивідуальної роботи;
- потребує активізації робота з проблем патріотичного, гендерного виховання;
- втрачаються сімейні цінності, руйнуються відносини, підвищується ризик розлучень, знижується вага виховної функції сім'ї.

Відповідно, це вимагає докорінного переосмислення сучасною освітою усієї системи виховання, оновлення змісту, форм і методів духовного становлення особистості на основі гуманізації життєдіяльності учня, створення умов для самореалізації у різних видах творчої діяльності.

Рекомендуємо всю виховну роботу 2015/16 навчального року спрямувати на:

- створення умов організації виховної роботи в гуртожитках для формування вільної творчої особистості учня;
- реалізацію завдань системи національного, військово-патріотичного виховання;
- перехід від окремих напрямів виховання до розроблення, проектування, моделювання перспективних виховних систем в гуртожитках ПТНЗ.

Кожний вихователь професійно-технічного навчального закладу повинен визначити систему виховної роботи, яка має бути спрямована на формування виховного простору з потужним виховним впливом на особистість, що сприятиме формуванню її ціннісних орієнтацій та духовних пріоритетів.

З цією метою подаємо **перелік можливих моделей виховних систем** в гуртожитках ПТНЗ області:

«Я – учень, я – громадянин», «Життєтворчий потенціал учнівського самоврядування», «Учень як особистість», «Школа життєтворчості», «Школа духовності і доброчинності», «Від ідеї – до успіху», «Гуртожиток як центр розвитку громади», «Проектуємо особистість разом», «Соціально адаптована громадсько-активна школа», «Модель особистості мешканця гуртожитку», «Школа творчості», «Школа родинного виховання», «Виховуємо разом» тощо.

Основою кожної виховної системи має бути **духовно-моральне виховання** молодого покоління. Завдання гуртожитків ПТНЗ - так побудувати діяльність, щоб сама її організація, приклади авторитетних наставників-педагогів виховували учнів у душі високої моральності.

Цікавими та сучасними за даним напрямом можуть бути такі форми, як семінари-практикуми «Практикум спілкування», «Хочу-можу-треба», «Привіт, я конфлікт!», клуби та факультативи «Ми живемо серед людей», «Співпрацюємо у команді», «Школа молоді людини» та ін.

З метою залучення учнівської молоді до популяризації духовних і моральних надбань **рекомендуємо запровадити** соціальні, культурологічні та екологічні проекти в кожному гуртожитку ПТНЗ області, спільно з батьківською громадськістю.

Усе більшої актуальності набуває потреба у **створенні толерантного освітнього простору**, що відкриває можливість інтеграції у міжнародну спільноту, пропаганди європейських цінностей, вивчення культур і традицій інших народів крізь призму толерантності.

Тому виховання учнівської молоді в душі миру, толерантності та взаєморозуміння, пропонуємо здійснювати у формі годин взаєморозуміння,

прес-конференцій, конкурсів малюнків і плакатів; проводити благодійні операції «Пошана», тижні злагоди і миролюбства; реалізувати проекти «Служіння заради миру», «Від війни до Культури миру» та ін.

У процесі реалізації єдиної виховної системи, яка забезпечує формування соціально зрілої творчої особистості, більш цілеспрямовано здійснювати **національно-патріотичну виховну роботу в гуртожитках.**

Рекомендуємо в рамках військово-патріотичного виховання:

- проводити навчально-виховні заходи, присвячені 70-й річниці визволення України від фашистських загарбників та Перемоги у Другій світовій війні 1941-1945 років під гаслом: «Подвигу жити в віках!»;

- продовжити реалізацію проектів «Шляхами мужності і стійкості», «Діти Другої світової війни» (збір спогадів учнів та педагогів) та ін.;

- сприяти організації проведення патріотичних флеш-мобів: «За єдину Україну!», «Вибрати не можна тільки Батьківщину», «Діти за мир у всьому світі!», «Сила дружби» та ін.

Актуальною залишається робота з **формування в учнів навичок культури здоров'я**, ефективні форми роботи якої пропонуємо:

- проекти «Захисти свою позицію», «Орієнтація на мотивацію ведення здорового способу життя», «Особистісно орієнтована модель формування в учнів навичок здорового способу життя»;

- відкриті трибуни «Який спосіб життя – таке й здоров'я», «Напружене ритмом життя»;

- рольові ігри «Турбуймось про здоров'я»; ситуаційні практикуми «Твоє майбутнє залежить від вибору, який ти робиш сьогодні»;

- соціально-психологічні тренінги «Розвиток умінь саморегуляції, умінь протистояти негативним впливам середовища» тощо;

- фестивалі художньої творчості «Молодь обирає здоров'я».

Виховна система гуртожитку має **інтегрувати зусилля педагогів і сім'ї** у вихованні свідомого громадянина та відповідального працівника. Такі форми роботи, як етичні бесіди, клуби «Клуб майбутніх захисників сім'ї та держави»; індивідуальні консультації з метою вирішення проблемної ситуації у сімейному вихованні: «Батьки – головні вихователі», «Як формується особистість учня», «Любов до дітей як засіб виховання», «Громадянин формується з дитинства»; тренінги; захисти проектів; пропаганда досвіду сімейного виховання.

З метою **трудового виховання** та формування в мешканців гуртожитку професійного самовизначення рекомендуємо виробити систему **професійної орієнтації**. Актуальними тут є добродійні та благодійні акції, екологічні стежини, трудові десанти, табори праці та відпочинку, учнівські виробничі бригади.

Виховання екологічної культури в сучасному гуртожитку здійснювати через комплексне розкриття важливої проблеми охорони природи; поєднання аудиторних занять з безпосереднім спілкуванням з природою (екскурсії, трудові екологічні практикуми, польові табори тощо).

Виховання в умовах сьогодення ґрунтується на особистісному підході до кожного учня, а учнівському самоврядуванню належить особливе місце в системі формування особистості, її активної позиції. Виховна система гуртожитку має сприяти підготовці молодих фахівців-управлінців через **учнівське самоврядування**. Актуальність даного питання зумовлена Концепцією громадянського виховання особистості. У гуртожитки навчальних закладів професійно-технічної освіти проживають учні, які мають різний життєвий досвід, у яких різний рівень соціальної активності. Для багатьох прихід в ПТНЗ пов'язаний з потребою самоствердження і самовизначення, стремлінням самостійно вирішувати життєво важливі питання, вийти з-під постійної опіки зі сторони дорослих. Тому важливим тут є активізація учнівського самоврядування в училищі, а особливо в гуртожитку, яке є однією із головних умов залучення учнів до громадської діяльності.

Потребує уваги діяльність **вихователів, підвищення їхньої педагогічної майстерності**. Одним із засобів підвищення фахової майстерності педагогів як вихователів є робота методичного об'єднання, однією з проблем якого має бути **виховний ідеал педагога**.

Методистам ПТНЗ області необхідно глибоко проаналізувати виховну роботу за минулий навчальний рік, відмітити позитивні сторони та виявити труднощі й проблеми, для розв'язання яких спрямувати свою діяльність. Провести організаційно-методичні наради, семінари (конференції), на яких розглянути питання: розбудови і моделювання виховних систем в гуртожитках; науково-методичного забезпечення компетентних практичних дій педагогів щодо створення виховного середовища та виховного простору для особистісного розвитку учнів та молоді; узагальнення досвіду роботи гуртожитків ПТНЗ із питань використання проектно-програмних технологій та методичного супроводу діяльності організаторів виховного процесу; планування виховної діяльності на основних ідеях «Основних орієнтирів виховання».

*Буравов С.С.,
методист НМЦ ПТО
у Дніпропетровській області*